

HORNÁ NITRA V „OSMIČKOVÝCH“ ROKOCH

Na Slovensku vari niet dospelého človeka, ktorý by sa nestretol s názorom, že roky končiace osmičkou sú obdobím spoločenských zmien, snáh o zlepšenie postavenia človeka, revolúcií. Aj tento rok, 2018, sa už udalosťami vyprovokovaní Slováci zmobilizovali a vyšli do ulíc, jedni požadovať opäť slušné Slovensko, druhí protestovať proti skrivodlivosti, ktorá sa im deje. Aby sa však vo víre dnešných udalostí nezabudlo na deje minulé, na okrúhle výročia prevratov, ktoré nás posunuli vpred, alebo sa o obrat k lepšiemu aspoň snažili, za čo boli ich realizátori neraz perzekvovaní, je potrebné si ich pripomínať.

Z hodín dejepisu všetci vedia o revolúciách v roku 1848, do ktorých sa zapojili takmer všetky národy Európy, i náš slovenský. Revolúcie boli potlačené, no mnohé národy si vydobyli ústupky. Slováci však minimálne a po dvadsiatich rokoch, v roku 1868, sa národnostným zákonom stali súčasťou uhorského národa.

Tiež sa každý učil o udalostiach spred sto rokov, kedy si v roku 1918 celý svet vydýchol spod ťarchy prvej svetovej vojny a zároveň mnoho nesvojbytných národov získalo nezávislosť, medzi nimi aj Slováci a Česi vznikom zvrchovaného Československa. Dvadsať rokov úspešne budovaný nový štát okypila v roku 1938 Mníchovská dohoda aj prvá viedenská arbitráž a bola vyhlásená autonómia Slovenskej krajiny.

Staršej generácii ani netreba pripomínať udalosti tzv. Víťazného februára 1948, veď štyridsať rokov bolo víťazstvo a diktatúra proletariátu každoročne propagovaná. Menšia pozornosť sa už venovala Pražskej jari, snahe vybrať sa vlastnou cestou, nezávislou od dominantného Sovietskeho zväzu a vybudovať socializmus s ľudskou tvárou, ktorého pozitívny rozvoj v auguste 1968 ukončila okupácia Československa.

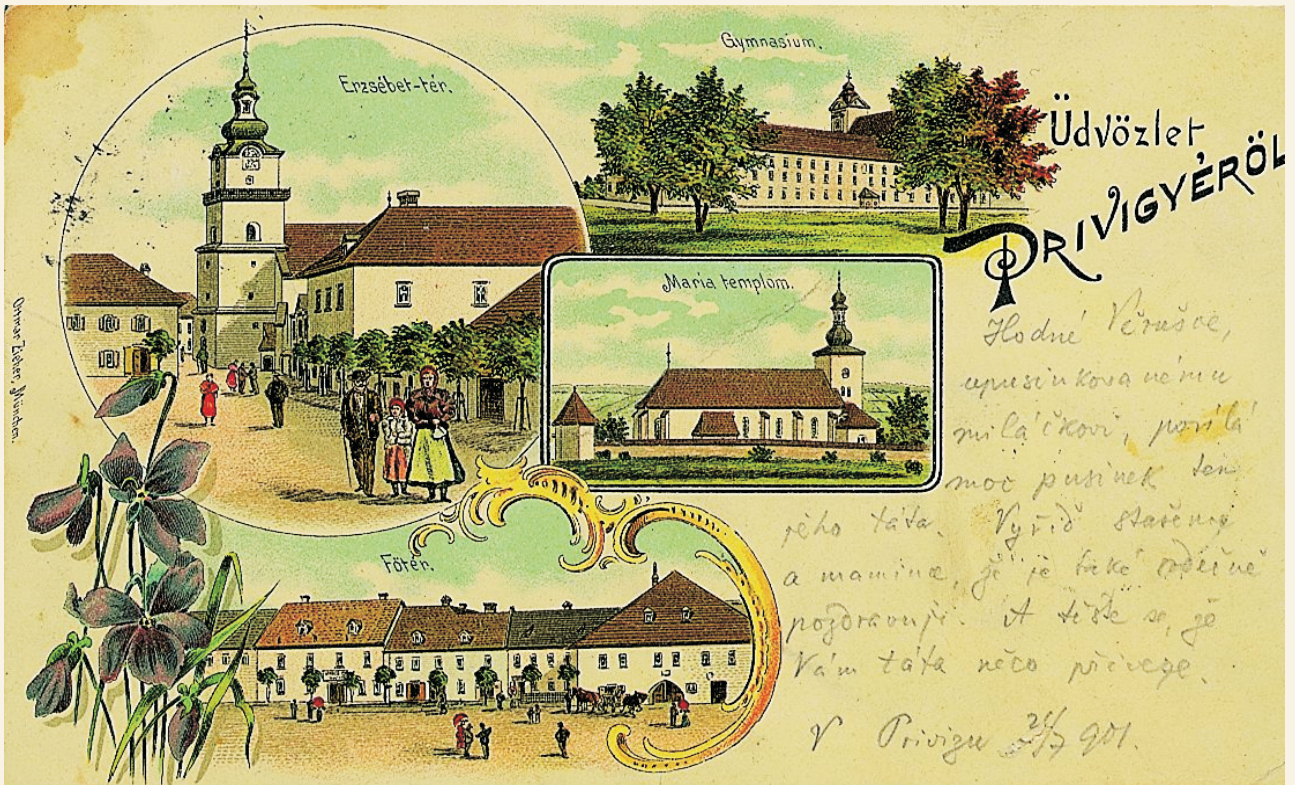
I predzvesť zmien k dnešnému zriadeniu prišla v osmičkovom roku 1988, keď obyvatelia pokojnými manifestáciami, akými bol sviečkový pochod, dávali najavo svoj nesúhlas so systémom, čo ďalší rok prerástlo do tzv. Nežnej revolúcie.

Väčšina udalostí 20. storočia má ešte svojich pamätníkov a mladším generáciám sú známe z ich rozprávania. No staršie udalosti už nemá kto pripomínať, i keď mnohé závažne zasiahli do života našich predkov. Zmieňme aspoň najdôležitejšie výročia: v roku 658 zanikla Samova ríša, v roku 868 sa staroslovienčina stala štvrtým liturgickým jazykom západnej cirkvi popri latinčine, gréčtine a hebrejčine, v roku 1108 zaniklo Nitrianske kniežatstvo, v roku 1428 začali výpravy husitov na Slovensko, v roku 1608 bol vydaný zákon zaručujúci Slovákom a Maďarom rovnaké práva, ako mali Nemci, v rokoch 1618 – 1648 prebiehala tridsaťročná vojna a v roku 1678 vypuklo Tököliho povstanie.

Aj keď fakty najvýznamnejších jubileí z novších udalostí rokov 1848, 1918, 1938, 1948 a 1968 sú všeobecne známe, mnohé okolnosti, hlavne z dejín hornej Nitry, poznajú len záujemcovia o regionálnu históriu. Aby sa pripomenuli slávne výročia i v menej prezentovaných skutočnostiach, Hornonitrianske múzeum v Prievidzi opäť pripravilo pre čitateľov týždenníka MY Hornonitrianske noviny na letné obdobie sériu článkov, spojených so súťažou. Je zvykom, že príspevky sú prepojené s výstavou v Hornonitrianskom múzeu v Prievidzi, ktorá je aktuálne venovaná najokrúhlejšiemu – stému výročiu vzniku prvej Československej republiky. Tak aj teraz bude venovaný najväčší priestor tejto udalosti, no neobídu sa ani ostatné historické jubileá, ponúkané v chronologickom slede.

OTÁZKA: KTORÉ JAZYKY BOLI POVOLENÉ AKO LITURGICKÉ V ZÁPADNEJ CIRKVI OD ROKU 868?

Spracovala Mgr. Jaroslava Kupčoková, Hornonitrianske múzeum v Prievidzi

Prievidza na kolorovanej pohľadnici z roku 1901